

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

یکی دیگر از احکام مربوط به صبی تعزیر او می باشد ، در فقه ما برای ۶ چیز حد مشخص شده : (۱) زنا (۲) لواط (۳) سرقت (۴) شرب خمر (۵) قذف (۶) قطع الطریق ، غیر از این موارد یعنی در جائی که از طرف شارع حدی مشخص نشده تعزیر می باشد که از طرف والی و حاکم شدة و ضعفاً مشخص می شود .

بحث ما در تعزیر صبی می باشد ، چند مطلب باید ذکر شود ؛ اول اینکه تعزیر به اندازه ای است که والی و حاکم صلاح بدانند ، که خبر ۳ از باب ۱۰ از ابواب بقية الحدود در ص ۵۸۴ از جلد ۱۸ وسائل ۲۰ جلدی ، بر این مطلب دلالت دارد ، خبر این است : « وَ فِي الْعَلَلِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنِ الصَّقَّارِ عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ مَعْرُوفٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مَهْزِيَارٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ حَمَّادِ بْنِ عَثْمَانَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (ع) قَالَ قُلْتُ لَهُ كَمْ التَّعْزِيرُ فَقَالَ دُونَ الْوَالِي قَالَ قُلْتُ دُونَ ثَمَانِينَ قَالَ لَنَا وَ لَكِنَّ دُونَ أَرْبَعِينَ فَإِنَّهَا حَدُّ الْمَمْلُوكِ قُلْتُ وَ كَمْ ذَاكَ قَالَ عَلَى قَدْرِ مَا يَرَاهُ الْوَالِي مِنْ ذَنْبِ الرَّجُلِ وَقُوَّةِ بَدَنِهِ » .

خبر سنداً صحیح می باشد و دلالتش بر مانحن فيه (تعزیر علی قدر ما یراه الوالی) روشن می باشد .

مطلب دوم اینکه : « لِحَدِّ لِمَنْ لِحَدِّ عَلَيْهِ » مثل مجنون و صبی که اگر مرتکب ذنبی مثل قذف شوند حد بر آنها جاری نمی شود بلکه تعزیر می شوند و همینطور بر کسی که نسبت به آنها ذنبی مرتکب شود مثلاً آنها را

قذف کند نیز حد جاری نمی شود ، که خبر ۱ از باب ۱۹ از ابواب مقدمات الحدود در ص ۳۳۲ از جلد ۱۸ وسائل ۲۰ جلدی بر این مطلب دلالت دارد ، خبر این است : « مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ أَبِي أَيُّوبَ عَنْ فَضِيلِ بْنِ يَسَارٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ (ع) يَقُولُ لَا حَدَّ لِمَنْ لَا حَدَّ عَلَيْهِ يَعْنِي لَوْ أَنَّ مَجْنُونًا قَذَفَ رَجُلًا لَمْ أَرْ عَلَيْهِ شَيْئًا وَ لَوْ قَذَفَهُ رَجُلٌ فَقَالَ يَا زَانَ لَمْ يَكُنْ عَلَيْهِ حَدٌّ » . خبر سنداً صحیح است و دلالتش برمانحن فيه کاملاً روشن می باشد .

خوب و اما صاحب جواهر در ص ۴۴ از جلد ۴۱ جواهر ۴۳ جلدی این بحث یعنی تعزیر صبی را مطرح کرده و در ابتدای بحث فرموده : « المسألة الرابعة : قد ذكر أنه يكره أن يزاد في التأديب الصبي على عشرة أسواط و كذا المملوك ... إلى آخر كلامه » .

آیت الله خوئی نیز در کتاب مبانی تکملة المنهاج در این رابطه فرموده : « لا بأس بضرب الصبي تأديباً خمسةً أو ستةً مع رق » .

خوب حالا ما باید ببینیم از روایاتمان چه استفاده ای می شود ، یکی از اخباری که بر این مطلب (تعزیر صبی) دلالت دارد خبر اسحاق بن عمار است که خبر ۲ از باب ۳۰ از ابواب مقدمات الحدود ص ۳۳۹ جلد ۱۸ وسائل ۲۰ جلدی می باشد ، خبر این است : « وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَثْمَانَ بْنِ عِيسَى عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ (ع) رَبَّمَا ضَرَبْتُ الْعُلَامَ فِي بَعْضِ مَا يُجْرِمُ قَالَ وَ كَمْ تَضْرِبُهُ؟ قُلْتُ رَبَّمَا ضَرَبْتُهُ مِائَةً فَقَالَ : مِائَةٌ؟! مِائَةٌ؟! فَأَعَادَ ذَلِكَ مَرَّتَيْنِ ثُمَّ قَالَ حَدُّ الزَّانِ اتَّقِ اللَّهَ فَقُلْتُ جُعِلَتْ فِدَاكَ فَكَمْ »

يَنْبَغِي لِي أَنْ أُضْرِبَهُ فَقَالَ وَاحِدًا فَقُلْتُ وَاللَّهِ لَوْ عَلِمَ أَنِّي لَا أُضْرِبُهُ إِلَّا وَاحِدًا مَا تَرَكَ لِي شَيْئًا إِلَّا أَفْسَدَهُ قَالَ : فَاتَيْنِ فَقُلْتُ : هَذَا هُوَ هَلَاكِي قَالَ : فَلَمْ أَزَلْ أَمَاكِسُهُ حَتَّى بَلَغَ خُمْسَهُ ثُمَّ غَضِبَ فَقَالَ : يَا إِسْحَاقُ إِنْ كُنْتَ تَدْرِي حَدَّ مَا أَجْرَمَ فَأَقِمِ الْحَدَّ فِيهِ وَلَا تَعُدَّ حُدُودَ اللَّهِ .

در آخر جامع روایت عدّه من أصحابنا که از اساتید کلینی هستند ذکر شده اند و در اینجا مراد احمد بن محمد بن عیسی می باشد که از اجلای طبقه ۷ است ، عثمان بن عیسی واقفی است ولی ثقّه می باشد و اسحاق بن عمار نیز فطحی المذهب است ولی ثقّه می باشد بنابراین خبر موثق می باشد و دلالت دارد بر اینکه تعزیر صبی جائز است ولی باید حدود در آن رعایت شود .

خوب و اما اخبار ۱ و ۲ و ۴ از باب ۸ از ابواب بقیة الحدود نیز بر جواز تعزیر صبی دلالت دارند ، خبر ۲ از این باب ۸ این خبر است : « وَ عَنْ عَلِيٍّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّوْفَلِيِّ عَنِ السَّكُونِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (ع) أَنَّ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ (ع) أَلْقَى صَبِيَّانُ الْكِتَابِ الْوَاحَهُمُ بَيْنَ يَدَيْهِ لِيُخِيرَ بَيْنَهُمْ فَقَالَ أَمَا إِنَّهَا حُكُومَةٌ وَالْجَوْرُ فِيهَا كَالْجَوْرِ فِي الْحُكْمِ أَلْبَغُوا مُعَلِّمَكُمْ إِنْ ضَرَبْتُمْ فَوْقَ ثَلَاثِ ضَرْبَاتٍ فِي الْأَدَبِ اقْتَصَّ مِنْهُ .

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ إِلَى قَضَايَا أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَ نَحْوَهُ وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيٍّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ وَ الَّذِي قَبْلَهُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ .

کتاب سکونی مورد اعتماد و عمل فقهای ما می باشد و حدیث سنداً خوب می باشد و دلالت دارد بر اینکه تعزیر صبی از سه ضربه نباید بیشتر باشد و الا زننده قصاص خواهد شد .

خبر ۱ از این باب ۸ این خبر است : « مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُعَلَّى بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنِ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ (ع) فِي أَدَبِ الصَّبِيِّ وَالْمَمْلُوكِ فَقَالَ خُمْسَةٌ أَوْ سِتَّةٌ وَارْفُقْ .

معلى بن محمد و حسن بن علی توثیق نشده اند و دلالت خبر روشن است .

خبر ۴ از همین باب ۸ این خبر است : « مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الصَّقَّارُ فِي بَصَائِرِ الدَّرَجَاتِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ هَارُونَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي نَجْرَانَ عَنْ أَبِي هَارُونَ الْعَبْدِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (ع) أَنَّهُ قَالَ لِبَعْضِ غُلَمَانِهِ فِي شَيْءٍ جَرَى لَوْ أَنْتَهَيْتَ وَ إِلَّا ضَرَبْتُكَ ضَرْبَ الْحِمَارِ الْحَدِيثُ .

متن این خبر بر تهدید برای انجام ضرب دلالت دارد و بر کیفیت انجام ضرب دلالت ندارد .

خوب فکر کنم تا همین مقدار بحث درباره تعزیر صبی کفایت کند .

بحثهای بعدی بماند برای فردا إن شاء الله تعالی ...

والحمد لله رب العالمين وصلى على

محمد آله الطاهرين